

Raziyeh Khodayari, 08-677 27 13
raziyeh.khodayari@energiforetagen.se

m.remissvar@regeringskansliet.se
m.kemikalieenheten@regeringskansliet.se

diarienummer M2022/0053

Remiss av skrivelsen Förstärkta insatser mot brottslighet inom avfallsområdet

Energiföretagen Sverige samlar och ger röst åt omkring 400 företag som producerar, distribuerar, säljer och lagrar energi. Vårt mål är att utifrån kunskap, en helhetssyn på energisystemet och i samverkan med vår omgivning, utveckla energibranschen – till nytta för alla.

Vi tackar för möjligheten att avge remissvar.

Sammanfattning

Energiföretagen Sverige välkomnar skrivelsens förslag om att förstärka insatser mot brottslighet inom avfallsområdet men anser att:

- det effektivaste sättet att förebygga avfallsbrottslighet är att minska mängden avfall.
- den viktigaste åtgärden för att bekämpa avfallsbrottslighet är att minska möjligheterna för att brottslingar kan tjäna pengar. Det bör göras genom att sänka kostnaderna för de professionella och legitima verksamheterna.
- det krävs skärpt tillsyn i hela kedjan från avfallslämnare och transporter till verksamhetsutövare (inklusive mellanlagring).

Energiföretagen Sverige ser med stor oro på att flera avfallsförbränningsanläggningar har börjat tacka nej till att behandla restavfall på grund av kraftigt ökade kostnader för behandling som förorsakas av främst höjd avfallsförbränningskatt och ökade utsläppspriser. En analys av sambandet mellan de höga kostnaderna för legitima och professionella aktörer (i synnerhet avfallsförbränningsanläggningar) och avfallsbrottslighet bör ingå i de fortsatta myndighetsuppdragen.

Detaljerade synpunkter

Energiföretagen Sverige välkomnar förslagen om att förstärka tillsynen över nationella avfallstransporter i rapporten men anser att det effektivaste sättet att förebygga avfallsbrottslighet är att minska mängden avfall.

Den viktigaste åtgärden för att bekämpa avfallsbrottsligheten är att minska möjligheten för brottslingar att tjäna pengar på transport och behandling av avfall. Det bör göras genom att sänka behandlingskostnaderna för de professionella och legala verksamheterna. Det är också något som skrivelsen

pekar på i sammanfattningen: ” För avfallet som det kostar att ta hand om kan brottslingar tjäna stora pengar på att ta betalt av avfallsproducenten och sedan behandla avfallet på ett billigt och olagligt sätt, såsom att gräva ned, bränna eller tippa det i terrängen. Brottslingar kan på så sätt ge ett lågt anbud på avfallshanteringen men ändå tjäna stora pengar.”.

Tyvärre går utvecklingen åt motsatt håll. Kostnaderna för behandling av restavfall genom förbränning har ökat kraftigt under de senaste åren, framför allt på grund av högre skatter och effekter av andra styrmedel som allt högre utsläppsprispriser i EU ETS. Regeringen införde skatt på förbränning av avfall våren 2020 som höjts stegvis till idag 125 kronor per ton avfall. Samtidigt fyrdubblades priset på utsläppsrätter under 2021, till cirka 90 euro per ton idag. Dessutom har kostnaden för bioolja som används som stödbränsle i avfallsförbränningsanläggningar ökat kraftigt då flera bioolja som till exempel RME beskattas som om de vore fossila bränslen. Den slopade skattebefrielsen för bioolja för uppvärmning under förra året har inneburit att bioolja blivit nära dubbelt så dyra som fossil olja.

Behandling av avfall genom förbränning och energiåtervinning är ett självklart steg i avfallshierarkin och säkerställer miljöriktigt omhändertagande av restavfall som inte går att materialåtervinna. Energiföretagen ser med stor oro på att avfallsförbränningskatten tillsammans med högt pris på utsläppsrätter riskerar att leda till en ökad illegal handel med avfall. De höga kostnaderna riskerar dessutom att leda till nedläggning av avfallsförbränningsanläggningar vilket innebär att lokal och planerbar produktion av värme och el försvinner i ett läge då Sverige behöver mer förnybar och planerbar energi. Regeringen bör omedelbart avskaffa avfallsförbränningskatten då den har konstaterats vara ineffektiv och inte ha avsedda miljöstyrningseffekter i Skatteverkets utvärdering av skatten som redovisades i höstas.

Forskning visar att avfallshandling är en av de mest attraktiva verksamheterna för brottslingar. Mekanismen är ganska enkel. På en konkurrensutsatt marknad för avfallstjänster kommer producenter av avfall att söka det lägsta priset, vilket skapar möjlighet för brottslingar att underskrida professionella och lagliga aktörer. Till avfallslämnaren kan den illegala avfallsverksamheten erbjuda besparingar på 200–300 procent jämfört med om handeringen sker lagligt. Regeringen måste strypa finansieringen för den organiserade brottsligheten genom att minska skatter och avgifter för den legala avfallshandlingen.

Energiföretagen Sverige ser med stor oro på att flera avfallsförbränningsanläggningar har börjat tacka nej till att behandla restavfall som kvarstår efter källsortering och materialåtervinning. Kostnaderna för avfallsbehandling har blivit så höga att en del energiföretag har börjat köpa returträ i stället för att ta emot avfall för behandling. En analys av sambandet mellan de höga kostnaderna för legitima och professionella aktörer, i synnerhet avfallsförbränningsanläggningar, och avfallsbrottslighet bör ingå i de fortsatta myndighetsuppdragen.

Energiföretagen Sverige anser att

- tillsyn genast bör flyttas till Länsstyrelsen. Viktigt att bygga regional kompetens på ett ställe. Vi föreslår att Länsstyrelserna bygger specialistkompetens och sprider information.
- lagsstiftningen behöver skärpas med mycket strängare straff för avfallsbrottslighet.
- brottet att transportera större mängder avfall i strid mot kommunens ensamrätt bör ingå i de fortsatta myndighetsuppdragen.
- myndigheterna bör kunna kräva finansiella garantier och säkerheter av avfallföretag och transportörer så fort minsta misstanke om avfallsbrottslighet uppstår.
- ett nationellt register över godtagna anmälningar och meddelade tillstånd bör övervägas.
- det krävs skärpt tillsyn i hela kedjan från avfallslämnare och transporter till verksamhetsutövare (inklusive mellanlagring).
- det i synnerhet krävs bättre tillsyn av fastighetsägare och byggföretag som lämnar verksamhetsavfall. Samtidigt bör myndigheterna underlätta för avfallslämnare att kunna välja bland de seriösa aktörerna på avfallsmarknaden.
- Naturvårdsverket eller branschorgan som Avfall Sverige bör få i uppdrag att ta fram certifiering eller auktorisation av företag som får transportera och behandla avfall. Listan på auktoriserade eller certifierade företag bör vara tillgänglig på myndigheters hemsida för avfallslämnare. På så sätt kan man också öka rättssäkerheten för avfallslämnarna. I energibranschen har vi liknande frivilliga certifieringssystem, till exempel "Schyst elhandel" med syfte att mota bort de oseriösa bolagen och uppmuntra att konsumenter endast skriver avtal med de seriösa verksamheterna. Huvudsyftet i detta fall är att skydda konsumenternas rättigheter och minska risken för bedrägerier.
- en särskild utmaning för att hantera avfallsbrottslighet är, som framgår av rapporten, miljöbalkens tonvikt vid verksamhetsutövarens egenkontroll. Att ställa högre krav på redovisningar, provtagningar och rapporter från verksamhetsutövarna utökar den administrativa bördan på professionella och legitima verksamheter men har ingen effekt på bolag som sysslar med organiserad brottslighet. Dessa kan fortsätta att manipulera dokument, hålla sig undan delgivning, bortse från förelägganden och förbud och kan därmed undkomma kraven. Energiföretagen Sverige anser därför att man ska använda andra åtgärder för att bekämpa illegal avfallshantering och organiserad avfallsbrottslighet. Flera åtgärder nämns ovan.

Energiföretagen Sverige ser fram emot kommande ytterligare utredning om hur miljö- och avfallsbrottsligheten ska förebyggas och beivras.

Stockholm 7 juli 2022

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Åsa Pettersson', with a long horizontal flourish extending to the right.

Åsa Pettersson
vd, Energiföretagen Sverige